

แนวทางพัฒนาสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
เพื่อรองรับสังคมสูงอายุของประเทศไทย
Guidelines on Developing Elderly Care Centers of Provincial Administrative
Organizations According to Support Aging Society in Thailand

ทิพย์วารี พาณิชกุล¹

Tipwaree Panichkul²

Abstract

This research article presents the results of the study on “Guidelines on Developing Elderly Care Centers of Provincial Administrative Organizations (PAOs) according to Support Aging Society in Thailand” has objectives as 1) to study current operation 2) to study problems and obstacle of operations 3) to study opinions on developing Elderly Care Centers of PAOs. The study tool was questionnaire. The study contains 240 samples who work in Elderly Care Centers of PAOs. The data was analyzed by Statistical Package for the Social Sciences.

The study results were summarized as follows. The operation of Elderly Care Centers was found the overall management and the overall service management should be improved. The overall problems and obstacles of the management and the overall problems and obstacles of the service management were at the high level. The development of the management should start from personnel development and the development of the service management should start from accommodation for the elderly.

The recommendations to develop the management of Elderly Care Centers should focus on the personnel development because duty is on under pressure therefore should encourage them to understand the elderly’ nature. To develop the service management, should focus on accommodation for the elderly, especially different accommodations for different caregiving. Importantly, a variety of services should be offered e.g. the elderly’ day care service which will reduce abandon rates so the elderly will live with their families.

Keywords : Aging Society, Elderly Care Centers, Provincial Administrative Organizations, Elderly Care Standards

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้นำเสนอผลการศึกษา “แนวทางพัฒนาสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อรองรับสังคมสูงอายุของประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ มีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปฏิบัติงาน

¹ นักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² Master’s student, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand

E-mail: fon_panichkul@hotmail.com

ในสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 12 แห่ง รวม 240 คน และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาพรวมอยู่ในระดับควรปรับปรุง โดยเฉพาะด้านด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร และการทำงานด้านการจัดบริการผู้สูงอายุอยู่ในระดับควรปรับปรุงเช่นกัน โดยเฉพาะด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านที่พักอาศัย และด้านการส่งเสริมและสร้างรายได้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านงบประมาณ และการศึกษาค้นคว้าและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการจัดบริการผู้สูงอายุ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมและสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ สำหรับการศึกษาค้นคว้าคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่อการพัฒนาการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชรา พบว่าควรเริ่มจากการพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานสงเคราะห์คนชรา และด้านการจัดบริการผู้สูงอายุควรเริ่มจากการพัฒนาที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอจากการศึกษา การพัฒนาการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ควรพัฒนา ด้านบุคลากรเป็นลำดับแรก เนื่องจากการทำงานกับผู้สูงอายุเป็นการทำงานภายใต้สภาวะกดดัน จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีทักษะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของผู้สูงอายุ สำหรับการพัฒนาการดำเนินงานด้านการจัดบริการผู้สูงอายุ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการจัดพื้นที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลในรูปแบบที่แตกต่างกัน และที่สำคัญควรพัฒนารูปแบบการให้บริการให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไป-เย็นกลับ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญต่อการลดอัตราการทอดทิ้งผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: สังคมสูงอายุ, สถานสงเคราะห์คนชรา, องค์การบริหารส่วนจังหวัด, มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging Society) นับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา โดยมีจำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ในขณะที่วัยเด็กและแรงงานลดลงเรื่อยๆ ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) รายงานว่าประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์” (Aged Society) โดยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ ในช่วงปี 2566-2567 และในปี 2568 ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างเต็มที่” (Super-Aged Society) โดยมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ และภายในปี 2571 ประเทศไทยจะมีสัดส่วนผู้สูงวัยอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 17.3 ถือเป็น การเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete Aging Society) และภายในปี 2581 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป ในสัดส่วนร้อยละ 24.1 ซึ่งเป็นการเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aging Society) โดยสมบูรณ์แบบ

สำหรับคำนิยามของ “ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม บุคคลวัยนี้จึงเป็นวัยที่เปราะบาง และมักประสบปัญหาความยากลำบากในการดำรงชีวิตอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสื่อมของร่างกาย รวมทั้งปัญหาสุขภาพที่โรคร้ายไข้เจ็บรุมเร้าได้ง่าย ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องตกอยู่ในภาวะพึ่งพิงบุคคลรอบข้าง บุคคลในวัยนี้จึงเป็นวัยที่ต้องการความรักและการดูแลเอาใจใส่จากคนรอบข้างมากกว่าวัยอื่นๆ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยครั้งแรกในปี 2537 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม ภาวะสุขภาพ การเกื้อหนุน ตลอดจนลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ดังนี้

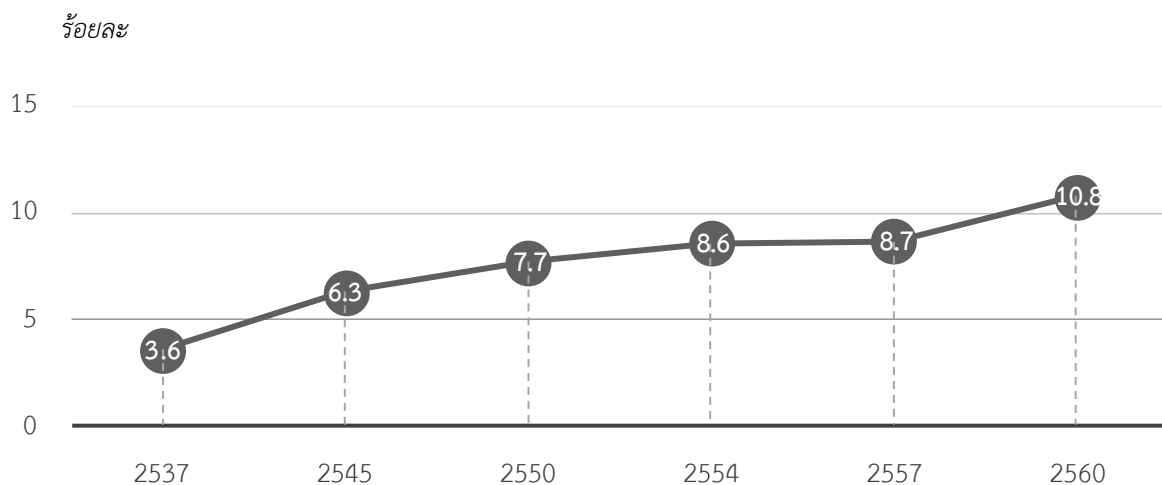
ตารางที่ 1 แสดง จำนวนและร้อยละของประชากรผู้สูงอายุ พ.ศ. 2537 2545 2550 2554 2557 และ 2560

ปีที่สำรวจ	จำนวนผู้สูงอายุ	ร้อยละ
2537	4,011,854	6.8
2545	5,969,030	9.4
2550	7,020,959	10.7
2554	8,266,304	12.2
2557	10,014,699	14.9
2560	11,312,447	16.7

ที่มา : รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากการสำรวจทั้ง 6 ครั้งที่ผ่านมา สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) รายงานว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับวิวัฒนาการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่เป็นปัจจัยผลักดันให้ประชากรมีอายุยืนและมีสุขภาพแข็งแรงมากขึ้น ซึ่งถือเป็นผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชากรโดยรวม แต่เมื่อประชากรสูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นสิ่งที่ตามมา คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสังคมสูงวัย โดยผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีความเปราะบาง ต้องได้รับการดูแลและเอาใจใส่จากคนรอบข้าง แต่ปัจจุบันการพัฒนาประเทศสู่การเป็นประเทศชั้นนำด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะการทำลายระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว ครอบครัวไทยกลายเป็นครอบครัวขนาดเล็กหรือครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ หรือครอบครัวขยายที่ประกอบไปด้วยสมาชิกหลากหลายวัย ซึ่งเมื่อครอบครัวถูกลดขนาดให้เล็กลง บุตรหลานแยกออกไปสร้างครอบครัวใหม่ หรืออพยพย้ายถิ่นฐานไปทำงานในเมือง ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งจึงมีความจำเป็นต้องใช้ชีวิตตามลำพัง ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ร้อยละของประชากรสูงอายุที่อยู่ตามลำพังคนเดียวในครัวเรือน

ที่มา : รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากแผนภาพข้างต้น จากการสำรวจของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีแนวโน้มประชากรสูงอายุที่ต้องอยู่ตามลำพังมากขึ้น โดยนับตั้งแต่ปี 2537 มีผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพัง ร้อยละ 3.6 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 10.8 ในปี 2560 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเข้าสู่สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ ซึ่งจากสถิติการอยู่อาศัยโดยลำพังของผู้สูงอายุโดยไม่มีครอบครัวให้การดูแลดังกล่าว ผู้สูงอายุจำนวนมากจึงมีความจำเป็นต้องเข้ามาอยู่ในความดูแลของภาครัฐ โดยคาดหวังให้สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐเป็นที่พึ่งสุดท้ายของชีวิต ภาครัฐจึงเข้ามามีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุแทนครอบครัวมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งบริการรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม คือ การบริการสาธารณะในรูปแบบสถาบันที่เรียกว่า “สถานสงเคราะห์คนชรา”

นับตั้งแต่สถานสงเคราะห์คนชราก่อตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2496 สถานสงเคราะห์คนชราในประเทศไทยได้มีพัฒนาการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การถ่ายโอนสถานสงเคราะห์คนชรา จำนวน 12 แห่ง ในสังกัดกรมประสงเคราะห์ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) ให้กึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัด 10 จังหวัด ในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งได้แก่ สถานสงเคราะห์คนชราร้านลพบุรี (จังหวัดลพบุรี), สถานสงเคราะห์คนชราจันทบุรี (จังหวัดจันทบุรี), สถานสงเคราะห์คนชราร้านนครปฐม (จังหวัดนครปฐม), สถานสงเคราะห์คนชราร้านเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ถ้ำ) (จังหวัดนครปฐม), สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ถ้ำ) (จังหวัดกาญจนบุรี), สถานสงเคราะห์คนชราร้านธรรมปกรณัม (โพธิ์กลาง) (จังหวัดนครราชสีมา), สถานสงเคราะห์คนชราร้านธรรมปกรณัมวัดม่วง (จังหวัดนครราชสีมา), สถานสงเคราะห์คนชราร้านบ้านมหาสารคาม (จังหวัดมหาสารคาม), สถานสงเคราะห์คนชราร้านเขาบ่อแก้ว (จังหวัดนครสวรรค์), สถานสงเคราะห์คนชราร้านวชิรทองนิเวศน์ (จังหวัดเชียงใหม่), สถานสงเคราะห์คนชราร้านบ้านศรีตรัง (จังหวัดตรัง) และสถานสงเคราะห์คนชราร้านอุ้มทอง-พังก (จังหวัดชุมพร) โดยอาศัยตามความในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เนื่องจากเห็นว่าการบริหารส่วนจังหวัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่และมีศักยภาพสูงในการจัดบริการสาธารณะสำหรับประชาชนในแต่ละท้องถิ่น โดยปัจจุบันสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีภารกิจในการให้บริการผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน เช่น ผู้สูงอายุที่ยากไร้ ไม่มีที่อยู่อาศัย ประสบปัญหาการดูแลจากครอบครัว ถูกครอบครัวทอดทิ้ง หรือไม่มีผู้ดูแลเลี้ยงดู โดยเน้นรูปแบบการรับเข้าดูแล และจัดสวัสดิการในสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 12 แห่ง ในพื้นที่ 10 จังหวัด โดยเป็นการพักอาศัยในรูปแบบสามัญ ประเภทเดี่ยว ซึ่งผู้สูงอายุไม่ต้องเสียค่าบริการใดๆทั้งสิ้น โดยบริการที่จัดให้ผู้สูงอายุ ได้แก่ บริการด้านปัจจัยสี่ บริการตรวจสุขภาพทั่วไป การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย บริการทางด้านกายภาพบำบัด บริการให้คำแนะนำปรึกษา บริการทางด้านสังคมสงเคราะห์ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมเสริมรายได้ บริการด้านศาสนกิจ บริการฌาปนกิจ เป็นต้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548) จึงถือได้ว่าเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจโดยตรงในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจากการประสบการณ์ของผู้วิจัยซึ่งเคยปฏิบัติงานในตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี เป็นระยะเวลากว่า 5 ปี (ตั้งแต่ พ.ศ.2557-2562) และได้มีโอกาสเดินทางไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์และศึกษาดูงานในสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในพื้นที่อื่นๆ พบว่าในห้วงระยะเวลา 16 ปี นับตั้งแต่การถ่ายโอนภารกิจสถานสงเคราะห์คนชราให้กึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น สถานสงเคราะห์คนชราประสบปัญหาในการบริหารจัดการองค์การและการจัดบริการผู้สูงอายุในหลากหลายมิติ และมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุค่อนข้างจำกัด โดยเน้นการให้บริการเชิงตั้งรับในสถาบัน ผ่านการแยกผู้สูงอายุออกจากครอบครัวและรับเข้าดูแลในสถานสงเคราะห์คนชราเพียงรูปแบบเดียว ซึ่งเมื่อมองในมิติของการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ สถานสงเคราะห์คนชราถูกคาดหวังให้เป็นองค์กรสวัสดิการสังคมที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ สามารถจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุอย่างครบทุกมิติความต้องการ โดยไม่จำกัดเพียงแค่การรับผู้สูงอายุเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์คนชราเท่านั้น แต่หมายรวมถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุทั่วไปในสังคมตามสิทธิที่พึงมีในฐานะพลเมือง ซึ่งหากสถานสงเคราะห์คนชราไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนารูปแบบการให้บริการ

ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่หลากหลายมากขึ้น และไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะประเด็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับสังคมสูงอายุ ซึ่งเป็นประเด็นที่สังคมกำลังให้ความสนใจและเป็นนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกภาคส่วนจะต้องเร่งดำเนินการจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ และจะกลายเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยในอนาคตอันใกล้

สถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรเพื่อรองรับสังคมสูงอายุ โดยเฉพาะการเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างเต็มที่ภายในปี 2568 ซึ่งหากสถานสงเคราะห์คนชราไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรให้พร้อมกับการรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อประชากรสูงอายุที่มีความต้องการหรือมีความจำเป็นต้องเข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์คนชรา หรือหากสถานสงเคราะห์คนชราไม่สามารถรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องได้นั้น จะส่งผลให้ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งต้องอยู่บ้านตามลำพังซึ่งมีความเสี่ยงเป็นอย่างยิ่งต่ออุบัติเหตุที่เกิดขึ้นได้ง่ายในวัยสูงอายุ หรือผู้สูงอายุส่วนหนึ่งต้องกลายเป็นคนไร้บ้าน ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาสังคมที่เรื้อรังต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ใน 3 ประเด็น คือ 1) ศึกษาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 3) ศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

สำหรับขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาใช้วิธีการประมาณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane จากจำนวนผู้ปฏิบัติงานในสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 12 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 597 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 240 คน

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรา และการวิจัยภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 7 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง, คำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชรา, คำถามเกี่ยวกับการจัดบริการผู้สูงอายุ, คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชรา, คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดบริการผู้สูงอายุ, ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science: SPSS) โดยข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และอายุงาน) ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

สำหรับข้อมูลด้านการดำเนินการและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการของสถานสงเคราะห์คนชรา ใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard-Derivation)

ผลการศึกษา

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.8 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 39.2 เป็นเพศชาย

อายุ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 32.1 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี รองลงมา มีอายุระหว่าง 41-50 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 26.7 ปี รองลงมา ร้อยละ 21.7 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี รองลงมา ร้อยละ 15.4 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี และร้อยละ 4.2 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 38.4 ปี

การศึกษา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.4 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 15.4 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา ร้อยละ 11.1 จบการศึกษากว่าระดับปริญญาตรี และร้อยละ 5.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตำแหน่งงาน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.9 เป็นพนักงานจ้าง และร้อยละ 32.1 เป็นข้าราชการ

อายุงาน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ปฏิบัติงานมาแล้ว 3-5 ปี รองลงมา ร้อยละ 20.8 ปฏิบัติงานไม่ถึง 3 ปี รองลงมา ร้อยละ 14.6 ปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี รองลงมา ร้อยละ 10 ปฏิบัติงานมาแล้ว 7-10 ปี และร้อยละ 4.6 ปฏิบัติงานมาแล้ว 5-7 ปี โดยมีอายุงานเฉลี่ย 6.8 ปี

การดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา

การศึกษาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. การศึกษาการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและแผน ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติงาน และด้านสถานที่นั้น พบว่า การบริหารจัดการที่สถานสงเคราะห์สามารถดำเนินการได้ดี (มีค่าเฉลี่ยการดำเนินการ ร้อยละ 60 ขึ้นไป) จำนวน 2 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบายและแผน (ร้อยละ 100) พบว่าสถานสงเคราะห์คนชรา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา วัตถุประสงค์ นโยบาย และมีการกำหนดแผนการดำเนินงานในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และ 2) ด้านการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 76.4) พบว่าสถานสงเคราะห์คนชรา มีการกำหนดกระบวนการให้บริการเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน มีการกระจายอำนาจตัดสินใจให้กับบุคลากร และมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรม

สำหรับการดำเนินงานที่สถานสงเคราะห์คนชราดำเนินการได้ต่ำกว่าเกณฑ์ (มีค่าเฉลี่ยการดำเนินการต่ำกว่า ร้อยละ 60) จำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านสถานที่ (ร้อยละ 49.9) ซึ่งพบว่า สถานสงเคราะห์คนชราไม่สามารถจัดสรรพื้นที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างเพียงพอ และการคมนาคมหรือระบบการขนส่งสาธารณะไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงสถานสงเคราะห์คนชรา 2) ด้านงบประมาณ (ร้อยละ 49.4) โดยพบว่างบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราได้อย่างเหมาะสม และการบริหารจัดการงบประมาณไม่มีความโปร่งใส และ 3) ด้านบุคลากร (ร้อยละ 42.8) พบว่าการมอบหมายหน้าที่ให้กับบุคลากรของสถานสงเคราะห์คนชราไม่มีความชัดเจน บุคลากรไม่เพียงพอสำหรับให้บริการดูแลผู้สูงอายุทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ และสถานสงเคราะห์คนชราไม่สนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะความรู้และความสามารถ โดยมีค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชราในภาพรวมอยู่ในระดับควรปรับปรุง

2. การศึกษาจัดบริการผู้สูงอายุ คนชรา ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางครอบครัวและสังคม และด้านการสร้างบริการและเครือข่าย เกื้อหนุนนั้น การจัดบริการผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชราสามารถดำเนินการได้ดี (มีค่าเฉลี่ยการดำเนินการ ร้อยละ 60 ขึ้นไป) จำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน (ร้อยละ 82.1) พบว่าสถานสงเคราะห์คนชรา มีการ

เปิดโอกาสให้จิตอาสาเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุ มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนผ่านกิจกรรมการช่วยเหลือสังคม 2) ด้านความมั่นคงทางครอบครัวและสังคม (ร้อยละ 74.5) พบว่าสถานสงเคราะห์คนชรามีการจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ ครอบครัว และชุมชน และมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแทนครอบครัวเมื่อผู้สูงอายุถึงแก่กรรม และ 3) ด้านนันทนาการ (ร้อยละ 65.1) พบว่าสถานสงเคราะห์คนชรามีการจัดกิจกรรมนันทนาการให้กับผู้สูงอายุ มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรวมกลุ่มหรือจัดกิจกรรมตามความสนใจ และมีการจัดสถานที่หรือพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมนันทนาการ

สำหรับการจัดบริการผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์คนชราดำเนินการได้ต่ำกว่าเกณฑ์ (มีค่าเฉลี่ยการดำเนินการต่ำกว่าร้อยละ 60) จำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล (ร้อยละ 49.0) โดยพบว่าสถานสงเคราะห์คนชรามีการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น มีการปฐมพยาบาลขั้นพื้นฐาน และมีการส่งต่อผู้สูงอายุเข้ารับการรักษารือเข้ารับการตรวจในสถานพยาบาล แต่ไม่มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ไม่มีการกายภาพบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกายแก่ผู้สูงอายุ และมีเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัยและจำเป็นสำหรับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไม่เพียงพอ 2) ด้านที่พักอาศัย (ร้อยละ 48.9) โดยพบว่าสถานสงเคราะห์คนชรามีการแยกพื้นที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุชาย - หญิงอย่างชัดเจน แต่การจัดพื้นที่พักสำหรับผู้สูงอายุที่ป่วยหรือมีความจำเป็นต้องให้การดูแลเป็นพิเศษไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีการติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับการพักอาศัยของผู้สูงอายุอย่างไม่เพียงพอ และมีการจัดระบบรักษาความปลอดภัยอย่างไม่เพียงพอ เช่นกัน และ 3) ด้านการส่งเสริมและสร้างรายได้ (ร้อยละ 42.1) พบว่าสถานสงเคราะห์คนชราไม่มีการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้ภูมิปัญญาหรือความสามารถในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง และไม่มีการส่งเสริมหรือให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในการออมเงิน โดยมีค่าเฉลี่ยการจัดบริการผู้สูงอายุอยู่ในระดับควรปรับปรุงเช่นกัน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งแบ่งออกเป็นปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการองค์กร และปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดบริการผู้สูงอายุ สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์ที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 รองลงมา คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.0 ปัญหาและอุปสรรคด้านนโยบายและแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.9 ปัญหาและอุปสรรคด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.7 และปัญหาและอุปสรรคด้านสถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.7 โดยมีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการเท่ากับ 3.9 มีปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดบริการผู้สูงอายุที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านการส่งเสริมและสร้างรายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.1 รองลงมา คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านความมั่นคงทางครอบครัวและสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.1 ปัญหาและอุปสรรคด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.9 ปัญหาและอุปสรรคด้านที่พักอาศัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.9 ปัญหาและอุปสรรคด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.9 และปัญหาอุปสรรคด้านนันทนาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.8 โดยมีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดบริการผู้สูงอายุเท่ากับ 4.0 โดยมีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดบริการเท่ากับ 4.0 มีปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดบริการอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา

การสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา โดยให้กลุ่มตัวอย่างจัดลำดับความสำคัญการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนา ผลการศึกษามีดังนี้

1. การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชรา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ควรพัฒนาด้านบุคลากรเป็นลำดับแรก ลำดับถัดมาเห็นว่าควรพัฒนาด้านงบประมาณ, ด้านสถานที่, ด้านนโยบายและแผน และด้านการปฏิบัติงาน

2. การจัดการบริการผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ควรพัฒนาด้านที่พักอาศัยเป็นลำดับแรก ลำดับถัดมา เห็นว่า ควรพัฒนาด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล, ด้านนันทนาการ, ด้านความมั่นคงทางครอบครัวและสังคม, ด้านการส่งเสริมและสร้างรายได้ และ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจโดยเฉพาะประเด็นการดำเนินงานที่ควรปรับปรุงและพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยเป็นการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 60 ดังนี้

การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชรา ที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานต่ำกว่า ร้อยละ 60 ได้แก่

1. การบริหารจัดการด้านบุคลากร จากการศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงาน ร้อยละ 42.8 โดยพบว่า สถานสงเคราะห์คนชราประสบปัญหาบุคลากรในหลากหลายรูปแบบ เช่น มีบุคลากรไม่เพียงพอสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะบุคลากรสายวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเฉพาะทาง เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักกายภาพบำบัด นักโภชนาการ ฯลฯ สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราลักษณ์ จงสถิตมัน และคณะ (2543) เรื่อง การประเมินสถานสงเคราะห์คนชราชองรัฐ โดยศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์ 3 แห่ง ได้แก่ สถานสงเคราะห์คนชราขนาดใหญ่ สถานสงเคราะห์คนชราขนาดกลาง และสถานสงเคราะห์คนชราขนาดเล็ก, ทิพวรรณ วีระกุล (2546) การดูแลผู้สูงอายุระยะสุดท้ายในสถานสงเคราะห์คนชรา, ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2549) เรื่อง ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน, วรานิษฐ์ โชคนิธิวินันตร์ (2558) เรื่อง การบริหารภาครัฐในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร, ศิริพันธ์ุ สาสัตย์ และคณะ (2552) เรื่อง การศึกษาสถานดูแลผู้สูงอายุผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย, สำนักงานก.พ. (2553) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการสังคมสูงอายุของประเทศไทยในอนาคต และพิมพ์มล พลเวียง (2555) เรื่อง ปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมของท้องถิ่น ที่มีผลการศึกษาที่ตรงกันกับประเด็นปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล โดยพบว่าสถานสงเคราะห์คนชราส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากร

นอกจากนี้ยังพบว่า สถานสงเคราะห์คนชรายังประสบปัญหาการมอบหมายหน้าที่ให้กับบุคลากรที่ไม่มี ความชัดเจน ซึ่งจากการศึกษาของ พิมพ์มล พลเวียง (2555) เรื่อง ปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมของท้องถิ่น และ วรานิษฐ์ โชคนิธิวินันตร์ (2558) เรื่อง การบริหารภาครัฐในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่าการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุนั้นขาดความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่ได้รับมอบหมายงาน กล่าวคือ มีการนำบุคลากรในตำแหน่งอื่นมาทำงานทดแทนตำแหน่งที่ขาดแคลน จนเกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่ อีกทั้งในบางตำแหน่งมีความจำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ เมื่อนำบุคลากรในตำแหน่งอื่นมาปฏิบัติงานทดแทนจึงส่งผลให้งานเกิดความผิดพลาดได้ง่าย โดยเฉพาะในตำแหน่งที่จำเป็นต้องอาศัยความชำนาญของวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเฉพาะทาง เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักกายภาพบำบัด นักโภชนาการ เป็นต้น

และจากการศึกษายังพบว่า สถานสงเคราะห์คนชราไม่สนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถ ซึ่งการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรนั้น สำนักงาน ก.พ. (2553) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยในอนาคต และศิริพันธ์ุ สาสัตย์ และคณะ (2558) เรื่อง การพัฒนามาตรฐานและแนวทางการให้บริการผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพาในสถานดูแลระยะยาว ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาทางด้านบุคลากรในการดูแลผู้สูงอายุ โดยมองว่าทรัพยากรบุคคลถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว และบุคลากรถือเป็นกำลังหลักในการพัฒนาระบบการให้บริการผู้สูงอายุดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกตำแหน่งทั้งกลุ่มที่เป็นวิชาชีพและไม่ใช่วิชาชีพควรได้รับโอกาสในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เทคนิคและทักษะ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพ และสมรรถนะในการให้บริการ เนื่องจากการปฏิบัติงานกับผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความเปราะบางนั้น ผู้ปฏิบัติงานต้องอาศัยทั้งความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์

ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการบุคลากรของสถานสงเคราะห์คนชราไม่เป็นไปตาม “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2561) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ให้เพียงพอและการพัฒนาบุคลากร กลยุทธ์ที่ 2.2 การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการ ที่เน้นการบริหารจัดการหรือจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ในการปฏิบัติงานให้เพียงพอเพื่อให้การให้บริการประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาระบบราชการ ผ่านการวางแผนกำลังคนเชิงยุทธศาสตร์ให้มีความเหมาะสม มีการสร้างความก้าวหน้าในสายอาชีพ รวมทั้งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในองค์กร สร้างคุณค่าในการปฏิบัติภารกิจของรัฐ และการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน” ถือเป็นข้อท้าทายที่สถานสงเคราะห์คนชราควรให้ความสำคัญและกำหนดเป็นประเด็นการบริหารจัดการที่ควรได้รับการพัฒนา เนื่องจากบุคลากรถือเป็นฟันเฟืองที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับองค์กรในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หากการกำหนดโครงสร้างองค์กรและมอบหมายหน้าที่ให้กับบุคลากรไม่ชัดเจนจะส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และเกิดความเข้าใจผิดระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรที่จะเกิดการแบ่งแยกกันในองค์กร นอกจากนี้ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอสำหรับให้บริการดูแลผู้สูงอายุจะยังเป็นตัวผลักดันให้ปัญหาระหว่างผู้ปฏิบัติงานยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป และจากการศึกษาที่พบว่าสถานสงเคราะห์คนชราไม่สนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถ ซึ่งการส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถถือเป็นแรงจูงใจหรือแรงผลักดันอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่าตนมีคุณค่าและเกิดการสำนึกถึงองค์กร การพัฒนาความรู้สำหรับบุคลากรถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกเกิดขึ้นตลอดเวลา การพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ๆ ในการดูแลผู้สูงอายุก็เช่นเดียวกัน บุคลากรจึงควรได้รับโอกาสในการเพิ่มพูนทักษะความรู้เพื่อที่จะสามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

และจากผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า การพัฒนาการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชราควรเริ่มจากการพัฒนา “ด้านบุคลากร” เป็นลำดับแรก ซึ่งตามแนวคิดการพัฒนาองค์กร องค์กรประกอบหลักของการพัฒนาองค์กร คือ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมาชิกขององค์กร โดยแนวคิดการพัฒนาองค์กรเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถและต้องการจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องจัดโครงสร้างองค์กร ระบบงาน บรรยากาศที่สร้างความพอใจในการทำงาน สวัสดิการ ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว และพร้อมเปิดโอกาสให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในสายงาน และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับพลวัตหรือการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร การขยายตัวและเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง เทคโนโลยี และโลกาภิวัตน์ รวมถึงการเข้าสู่สังคมสูงอายุของประเทศไทย ซึ่งส่งผลให้ความต้องการของผู้รับบริการที่เปลี่ยนรูปแบบไปจากอดีต ซึ่งล้วนมีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของทั้งองค์กรและบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ประกอบกับแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในระดับมหภาคของประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ได้สร้างแรงผลักดันให้ทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนจะต้องปรับตัวและดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการนำแนวคิดการพัฒนาองค์กรมาปรับใช้กับการพัฒนาสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐที่มีบทบาทด้านการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ แต่ขาดการพัฒนากระบวนการบริหาร โดยเฉพาะด้านบุคลากรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างเต็มตัว โดยคาดการณ์กันว่าจะมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีความต้องการเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์คนชรามากขึ้นเป็นลำดับ สถานสงเคราะห์จึงควรเตรียมการให้เข้ากับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวในหลากหลายแนวทาง เช่น การปรับเพิ่มอัตรากำลังของบุคลากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง การคัดเลือกบุคลากรจากคนในท้องถิ่นเพื่อลดอัตราการลาออกของบุคลากร การคัดเลือกบุคลากรที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานกับผู้สูงอายุเพื่อลดข้อขัดแย้งระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้รับบริการ การสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้

ความสามารถตามสายงาน เช่น การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสม เป็นต้น ซึ่งการนำแนวคิดการพัฒนาองค์กรมาปรับใช้จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำไปสู่แนวทางการพัฒนาสถานสงเคราะห์คนชราได้อย่างเหมาะสม และสามารถจัดสวัสดิการให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุมากขึ้น ผ่านกระบวนการบริหารงานที่มีคุณภาพ และมุ่งเน้นใส่ใจต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ละเลยบุคลากรผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีความสำคัญต่อความก้าวหน้าขององค์กร เช่นเดียวกัน

2. การบริหารจัดการด้านงบประมาณ จากการศึกษาพบว่ามีการดำเนินงาน ร้อยละ 49.4 โดยพบว่าสถานสงเคราะห์คนชราประสบปัญหาทางด้านงบประมาณในหลากหลายรูปแบบ เช่น งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกลับไม่สามารถจัดบริการขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งประเด็นงบประมาณไม่เพียงพอนั้นสอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดบริการผู้สูงอายุในรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐาน และยังเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้สถานสงเคราะห์คนชราไม่สามารถจัดสรรเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับผู้สูงอายุได้อย่างเพียงพอ โดยต้องขอรับบริจาคจากประชาชนและหน่วยงานภายนอก ซึ่งจากการศึกษาของ จิราลักษณ์ จงสถิตมัน และคณะ (2543) เรื่อง การประเมินสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐ โดยศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์ 3 แห่ง ได้แก่ สถานสงเคราะห์คนชราขนาดใหญ่ สถานสงเคราะห์คนชราขนาดกลาง และสถานสงเคราะห์คนชราขนาดเล็ก, ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2549) เรื่อง ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน กลไก การดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน, วราณิษฐ์ โชคนิธิวินทร์ (2558) เรื่อง การบริหารภาครัฐในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร, ภูซงค์ เสนานุช และคณะ (2552) เรื่อง การถ่ายโอนภารกิจสถานสงเคราะห์คนชราและศูนย์บริการผู้สูงอายุให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และคณะ (2552) เรื่อง การศึกษาสถานดูแลผู้สูงอายุผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย และพิมพิมล พลเวียง (2555) เรื่อง ปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมของท้องถิ่นที่ต่างเห็นตรงกันว่า การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งเมื่องบประมาณไม่เพียงพอจึงไม่สามารถจัดบริการเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ซึ่งจากปัญหาทางงบประมาณดังกล่าวนี้ จากการศึกษาของ อิศระ สุวรรณบล และเบญจ ทรัพย์ธรรม (2553) เรื่อง รูปแบบบริการสาธารณะผู้สูงอายุที่พึงประสงค์ และสำนักงาน ก.พ. (2553) เรื่อง การศึกษาสถานดูแลผู้สูงอายุผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย ได้เสนอแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชรา ไว้เกี่ยวกับการจัดการทางด้านงบประมาณที่ตรงกันไว้ว่า รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณการดูแลผู้สูงอายุ โดยปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมเพื่อให้เพียงพอต่อการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ และครบทุกมิติของชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมทั้งสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดตั้งบ้านพักผู้สูงอายุให้ครบทุกจังหวัด โดยให้รัฐบาลอุดหนุนค่าก่อสร้างและครุภัณฑ์ ค่าตอบแทนบุคลากร และค่าใช้จ่ายอื่นๆ และผลักดันให้เกิดการพัฒนาให้เป็นศูนย์การให้บริการผู้สูงอายุอย่างครบวงจรทั้งในแง่ของการให้บริการผู้สูงอายุโดยตรง และเป็นศูนย์สำหรับฝึกอบรม/พัฒนาความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุให้กับบุคคลทั่วไป

นอกจากนี้ สถานสงเคราะห์คนชรายังประสบปัญหาความโปร่งใสในการบริหารจัดการงบประมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสถานสงเคราะห์คนชราไม่เปิดเผยแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้ผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้รับบริการที่มีส่วนได้เสียได้รับทราบ ซึ่งพบว่าไม่สอดคล้องกับ “ยุทธศาสตร์ที่ 6 การยกระดับความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน กลยุทธ์ที่ 6.1 การส่งเสริมและวางกลไกสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ และกลยุทธ์ที่ 6.2 การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และมาตรการในการต่อต้านคอร์รัปชัน ที่เน้นการส่งเสริมและวางกลไกให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของทางราชการ ตลอดจนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และมาตรการในการต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชันให้บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม” ซึ่งเมื่อมองถึงผลการศึกษาทางด้านงบประมาณในครั้งนี้นี้ หากสถานสงเคราะห์คนชราไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการงบประมาณให้มีความโปร่งใส จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุ

ในสถานสงเคราะห์คนชราที่จะได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างไม่มีคุณภาพ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของสถานสงเคราะห์คนชรามักถูกมองว่าเป็นสถานที่แห่งความหดหู่ ในขณะที่งบประมาณที่ภาครัฐจัดสรรให้นั้นก็มิใช่ว่าจะดีแต่คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรากลับไม่ได้รับการพัฒนา ส่งผลให้ประชาชนเกิดความคลางแคลงใจว่างบประมาณที่ได้รับการจัดสรรดังกล่าวถูกใช้ไปกับการดำเนินงานด้านใด สถานสงเคราะห์คนชราจึงควรเปิดเผยแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้มีความโปร่งใสเพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่ออย่างยิ่งต่อการได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมหากสาธารณชนเห็นพ้องต้องกันว่างบประมาณที่ได้รับมานั้นได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง หากแต่ขาดการสื่อสารให้ประชาชนได้เข้าใจ

3. การบริหารจัดการด้านสถานที่ จากการศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงาน ร้อยละ 49.9 โดยพบว่าสถานสงเคราะห์คนชราประสบปัญหาทางด้านสถานที่ในหลากหลายรูปแบบ เช่น มีพื้นที่จำกัด ไม่สามารถจัดสรรพื้นที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างเพียงพอ และยังพบอีกว่าสถานสงเคราะห์คนชราหลายแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น ในย่านชุมชนแออัด บางแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ปลอดภัยสำหรับการพักอาศัย บางแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่จำกัดยากต่อการขยายหรือต่อเติมพื้นที่พักอาศัยเพื่อรองรับผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และจากการศึกษาายังพบอีกว่าการคมนาคมหรือระบบการขนส่งสาธารณะไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งการคมนาคมขนส่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อผู้สูงอายุในการเข้าถึงการบริการของสถานสงเคราะห์คนชรา รวมทั้งครอบครัวของผู้สูงอายุในการเดินทางมาเยี่ยมผู้สูงอายุและรักษาสัมพันธภาพภายในครอบครัวให้ดำรงอยู่ ประกอบกับสถานสงเคราะห์คนชราบางแห่งมีสถานที่ตั้งอยู่ชานเมือง และเมื่อมองถึงภาพรวมของสถานสงเคราะห์คนชราที่แต่ละแห่งมีภารกิจครอบคลุม 6-11 จังหวัด หากปราศจากการคมนาคมขนส่งในการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายแล้ว จะทำให้ครอบครัวเดินทางมาเยี่ยมผู้สูงอายุได้อย่างยากลำบาก โดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะยากจน ซึ่งส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่งหากครอบครัวไม่สามารถเดินทางมาเยี่ยมผู้สูงอายุได้อันเนื่องมาจากการคมนาคมขนส่งสาธารณะที่ไม่เอื้ออำนวย

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสถานสงเคราะห์คนชราที่มีพื้นที่จำกัด ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการให้บริการเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการขยายบทบาทหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบอื่นๆ เช่น การพักอาศัยประเภทเดี่ยว (แบบเสียค่าใช้จ่าย) หรือประเภทชั่วคราว (แบบเข้าไป-เย็นกลับ) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพวรรณ วีระกุล (2546) การดูแลผู้สูงอายุระยะสุดท้ายในสถานสงเคราะห์คนชรา พบว่าสถานสงเคราะห์คนชราให้บริการในรูปแบบดั้งเดิมทั้งหมด โดยเฉพาะด้านสถานที่ที่เน้นเฉพาะด้านการพักอาศัย โดยสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการจัดบริการผู้สูงอายุในรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือจากการเป็นที่พักอาศัยในระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุเท่านั้น

การจัดบริการผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานต่ำกว่า ร้อยละ 60 ได้แก่

1. ด้านการส่งเสริมและสร้างรายได้ จากการศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงาน ร้อยละ 42.1 โดยพบว่าสถานสงเคราะห์คนชราไม่ให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพให้กับผู้สูงอายุเท่าที่ควร นอกจากนี้การฝึกอาชีพที่จัดให้ไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ กิจกรรมการฝึกอาชีพที่จัดให้กับผู้สูงอายุดำเนินแบบครั้งคราว ขาดความยั่งยืน และไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าเป็นภาระหรือไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งการส่งเสริมและสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เป็นมาตรการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ มาตรการที่ 2.3 การส่งเสริมการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ นอกจากนี้สิทธิที่จะได้รับการฝึกอาชีพหรือประกอบอาชีพที่เหมาะสมถือเป็นสิทธิประการหนึ่งของผู้สูงอายุที่เข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์คนชราจะต้องได้รับอย่างเหมาะสมตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 เช่นกัน

2. ด้านที่พักอาศัย จากการศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงาน ร้อยละ 48.9 โดยพบว่า สถานสงเคราะห์คนชราประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างแออัด และไม่สามารถจัดพื้นที่

พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ป่วย หรือผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นต้องให้การดูแลในรูปแบบที่แตกต่างจากผู้สูงอายุโดยทั่วไปได้อย่างเพียงพอ ผู้สูงอายุที่แข็งแรงและผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยจึงต้องอาศัยอยู่ปะปนกัน ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภายในสถานสงเคราะห์คนชรา โดยเฉพาะทางด้านร่างกายหากไม่มีการแยกพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วยในระดับที่แตกต่างกัน หรือมีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เช่น ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยที่มีภาวะซึมเศร้า ผู้ป่วยอัลไซเมอร์ ผู้ป่วยโรคติดต่อ ฯลฯ อาจจะทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ง่ายมากขึ้น สถานสงเคราะห์คนชราจึงควรให้ความสำคัญกับการแยกพื้นที่สำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีความต้องการดูแลในระดับที่แตกต่างกันให้ชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งจากรายงานของ สำนักงาน ก.พ. (2553) เรื่อง การศึกษาสถานดูแลผู้สูงอายุผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย ให้ข้อเสนอไว้ว่าภาครัฐควรมีการจัดการหรือจัดเตรียมสถานที่หรือมีการปรับปรุงสถานที่ให้เหมาะสมสำหรับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และอาจมีการขยายจำนวนเตียงและเพิ่มอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุ เพื่อให้เหมาะสมสำหรับการเป็นที่พักอาศัยในระยะยาวของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุที่เข้าสู่ระบบการบริการในสถานสงเคราะห์คนชรานั้นส่วนใหญ่อาศัยในสถานสงเคราะห์คนชราจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งหากปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมจะส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและยังมีแนวโน้มที่จะมีความต้องการเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์คนชรามากขึ้นด้วยเช่นกัน ประกอบกับวิวัฒนาการทางการแพทย์ที่ทันสมัยส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงและมีอายุยืนยาวขึ้น ผู้สูงอายุที่อาศัยในสถานสงเคราะห์คนชราจึงมีแนวโน้มที่จะเสียชีวิตช้าลง ในขณะที่เดียวกันหากสถานสงเคราะห์คนชรายังคงมีพื้นที่รองรับผู้สูงอายุในจำนวนเท่าเดิม แต่จำนวนผู้สูงอายุที่มีความต้องการเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์คนชราเพิ่มขึ้น จะส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุที่จะต้องอาศัยอยู่ตามลำพังโดยไม่มีผู้ดูแล หรืออาจกลายเป็นคนไร้บ้านในที่สุด

นอกจากนี้ จากการศึกษา ยังพบว่า สถานสงเคราะห์คนชราส่วนใหญ่มีการติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับการพักอาศัยของผู้สูงอายุอย่างไม่เพียงพอ เช่น ราวจับในห้องน้ำ ราวจับทางเดิน ราวจับบันได ราวจับทางลาด แผ่นกันลื่น ประตูบานเลื่อน ระบบแสงสว่างในอาคาร เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุเมื่อร่างกายอ่อนแอและทรุดโทรมลง จะส่งผลให้มีกำลังในการช่วยเหลือตนเองน้อยลง การมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกจะช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น และเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นได้ง่ายในวัยผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน รวมทั้งสถานสงเคราะห์คนชราส่วนใหญ่มีการจัดระบบรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันเหตุร้ายอย่างที่ไม่เพียงพอ เช่น กล้องวงจรปิด (CCTV) พนักงานรักษาความปลอดภัย รวมถึงการติดตั้งเครื่องส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือ (Emergency Call Bell) ไว้บริเวณต่างๆ ที่มีความจำเป็น เช่น ห้องนอน ห้องน้ำ และเชื่อมต่อไปยังจุดที่เจ้าหน้าที่สามารถได้ยินและสามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที

ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาการให้บริการผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์คนชรานั้น พบว่าการ พัฒนาด้านที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ถูกจัดให้เป็นการพัฒนาที่เร่งด่วนที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการดำเนินการด้านการจัดบริการผู้สูงอายุข้างต้นที่ พบว่า การจัดบริการด้านที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์กำลังประสบปัญหาอย่างหนัก ทั้งนี้ตามนโยบายรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่ได้ให้ความสำคัญกับสถานการณ์ผู้สูงอายุของประเทศไทย โดยได้แถลงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุไว้ในนโยบายข้อ 3.4 เรื่องการลดความเหลื่อมล้ำและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ โดยเน้นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุ ผ่านการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย และมีศักดิ์ศรี โดยส่งเสริมให้มีการออกแบบก่อสร้างอาคารที่พักให้เกื้อกูลเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ได้มีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม เพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นประเด็นการพัฒนาที่พักอาศัยให้กับผู้สูงอายุ ถือเป็นบริการที่สถานสงเคราะห์คนชราควรให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อให้สอดคล้องกับ

นโยบายรัฐบาลและเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีความต้องการสถานสงเคราะห์คนชราเป็นบ้านหลังสุดท้ายของชีวิต

3. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงาน ร้อยละ 49.0 โดยพบว่า สถานสงเคราะห์คนชรา มีการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น และการปฐมพยาบาลขั้นพื้นฐานแก่ผู้สูงอายุ มีการส่งต่อผู้สูงอายุเข้ารับการรักษาหรือเข้ารับการตรวจในสถานพยาบาล แต่กลับไม่ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากสุขภาพขั้นพื้นฐานต้องเริ่มจากการดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ เมื่อสถานสงเคราะห์คนชราไม่ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในการดูแลสุขภาพของตนเองจะส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างประมาท ไม่มีความรู้ในการรักษาสุขภาพของตนเองหรือมีความรู้ในการดูแลสุขภาพแต่เป็นความรู้ที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งหากผู้สูงอายุไม่มีความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเองอย่างถูกต้อง จนเกิดมีอาการอาการเจ็บป่วยโดยเฉพาะโรคที่สามารถแพร่กระจายเชื้อได้ จะส่งผลกระทบต่อโดยรวมกับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา สถานสงเคราะห์คนชราจึงควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อป้องกันโรคที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นการแก้ไขปัญหที่ต้นเหตุมากกว่าการรักษาผู้สูงอายุเมื่ออาการเจ็บป่วยเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งถือเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ นอกจากนี้ยังพบว่า สถานสงเคราะห์คนชราส่วนใหญ่ไม่มีการกายภาพบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกายแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งการกายภาพบำบัดถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากสำหรับวัยผู้สูงอายุที่ร่างกายเสื่อมถอยลงเรื่อยๆ เนื่องจากหากปราศจากการรักษาสมรรถภาพทางร่างกายของผู้สูงอายุให้กล้ามเนื้อยังคงแข็งแรงอยู่เสมอ รวมทั้งการกายภาพบำบัดแก่ผู้สูงอายุที่อยู่ในช่วงฟื้นฟูจากอาการเจ็บป่วย จะส่งผลให้ร่างกายของผู้สูงอายุเสื่อมถอยลงเรื่อยๆ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่นอนติดเตียงเป็นเวลานานจนเกิดอาการแขนและขาลีบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากไม่มีการกายภาพบำบัดอย่างถูกต้องและเพียงพอจะทำให้อวัยวะต่างๆไม่สามารถใช้งานได้และกลายเป็นผู้พิการในที่สุด และจากการศึกษา ยังพบว่า สถานสงเคราะห์คนชราส่วนใหญ่มีเครื่องมือทางการแพทย์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแต่ไม่เพียงพอกับความจำเป็นและความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งสถานสงเคราะห์คนชราในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในทุกมิติของชีวิต ซึ่งมีมิติทางด้านการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุเป็นภารกิจลำดับต้นๆ รองจากการจัดบริการปัจจัยขั้นพื้นฐาน สถานสงเคราะห์คนชราจึงมีภารกิจที่ใกล้เคียงกับหน่วยบริการสาธารณสุขขนาดเล็ก แต่กลับขาดแคลนเครื่องมือทางการแพทย์ที่จำเป็น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสถานสงเคราะห์คนชราที่ตั้งอยู่ห่างไกลสถานพยาบาล การมีเครื่องมือทางการแพทย์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุถือว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานในตำแหน่งลูกจ้างหรือพนักงานจ้าง ปฏิบัติงานในสถานสงเคราะห์คนชรามาแล้วเป็นระยะเวลา 3-5 ปี

การดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

การศึกษากิจการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา พบว่า การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชรา 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายและแผน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านสถานที่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับควรได้รับการปรับปรุง สำหรับด้านการให้บริการผู้สูงอายุ 6 ด้าน คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านการส่งเสริมและสร้างรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคมและครอบครัว และด้านการสร้างเครือข่ายในการจัดบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับควรได้รับการปรับปรุงเช่นกัน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาด้านงบประมาณ รองลงมา คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร, ปัญหาและอุปสรรคด้านนโยบายและแผน, ปัญหาและอุปสรรคด้านการปฏิบัติงาน และปัญหาและอุปสรรคด้านสถานที่ ตามลำดับ โดยมีปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดบริการผู้สูงอายุ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านการส่งเสริมและสร้างรายได้ รองลงมา คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านความมั่นคงทางครอบครัวและสังคม, ปัญหาและอุปสรรคด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล, ปัญหาและอุปสรรคด้านที่พักอาศัย, ปัญหาและอุปสรรคด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน และปัญหาอุปสรรคด้านนันทนาการ ตามลำดับ โดยมีปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดบริการในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

การศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานในสถานสงเคราะห์คนชราเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราซึ่งแบ่งออกเป็น การพัฒนาการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชรา และการพัฒนาการจัดบริการผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชราควรเริ่มจากการพัฒนาในด้าน บุคลากร เป็นลำดับแรก สำหรับการพัฒนาการจัดบริการผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่าควรเริ่มจากการพัฒนาด้านที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเป็นลำดับแรก

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาทำให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งอยู่ในระดับที่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าแม้จะมีการดำเนินงานในบางด้านอยู่ในระดับเหมาะสม แต่การบริหารจัดการองค์กรในภาพรวมรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ควรพัฒนา รวมทั้งการจัดบริการผู้สูงอายุที่มีการดำเนินงานในบางด้านอยู่ในระดับเหมาะสม แต่ภาพรวมของการจัดบริการผู้สูงอายุกลับอยู่ในเกณฑ์ที่ควรพัฒนาเช่นกัน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดยังคงขาดการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรให้มีความก้าวหน้า โดยเฉพาะ “ด้านบุคลากร” ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ซึ่งถือเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การพัฒนาให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น นอกจากนี้ด้านการจัดบริการผู้สูงอายุยังขาดการพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับสังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะ “ด้านที่อยู่อาศัย” ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งของรัฐบาลที่ต้องการให้ผู้สูงอายุที่ได้มีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม เพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าสถานสงเคราะห์คนชรา ส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดสรรพื้นที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า อาคารที่พักอาศัยมีสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพักอาศัยของผู้สูงอายุอย่างปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

การจัดสวัสดิการสังคมในรูปแบบสถานสงเคราะห์คนชราขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กำลังประสบปัญหาทั้งในเชิงการบริหารและการให้บริการผู้สูงอายุ ถือเป็นเป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี โดยยังคงอยู่ในรูปแบบการจัดสวัสดิการแบบเก็บตกที่เน้นการรับผู้สูงอายุเข้าดูแลในสถานสงเคราะห์คนชราและตอบสนองความต้องการพื้นฐานเท่านั้น แต่ไม่ได้ใส่ใจทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทำให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาในเชิงการบริหารและการให้บริการของสถานสงเคราะห์คนชราเป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี โดยยังคงอยู่ในรูปแบบการจัดสวัสดิการแบบเก็บตก ที่เน้นการรับผู้สูงอายุเข้าดูแลในสถานสงเคราะห์คนชรา แต่ไม่ได้ใส่ใจทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในระยะยาว การสงเคราะห์ผู้สูงอายุยังอยู่ในวงที่จำกัด อีกทั้งยังไม่มีสถานสงเคราะห์ที่รองรับการดูแลในระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังหรืออยู่ในช่วงระยะสุดท้ายของชีวิต ซึ่งกำลังเป็นประเด็นที่สังคมกำลังให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้ขอเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชรา เพื่อสามารถรองรับสังคมสูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ดังนี้

1. การพัฒนาการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชรา ควรเริ่มจากการพัฒนาด้านบุคลากร โดยส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติของผู้สูงอายุ คัดเลือกบุคลากรที่มีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ รวมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะ ความรู้และความสามารถเพิ่มขึ้น

2. การพัฒนาการจัดบริการผู้สูงอายุ ควรเริ่มจากการพัฒนาด้านที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยสถานสงเคราะห์คนชราควรบริหารจัดการพื้นที่ที่พักอาศัยตามประเภทของผู้สูงอายุที่ต้องการดูแลในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น ผู้สูงอายุแข็งแรง ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยที่มีภาวะสมองเสื่อม ผู้สูงอายุที่เป็นเพศทางเลือก เป็นต้น เพื่อดูแลผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และควรวางแผนการจัดการพื้นที่เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มต้องการเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์คนชรามากขึ้นในอนาคต

3. สถานสงเคราะห์คนชราควรพัฒนารูปแบบการให้บริการให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การให้บริการดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไป-เย็นกลับ หรือศูนย์ให้การดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน (Day Care) ซึ่งถือเป็นการลดภาระครอบครัวที่จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดอัตราการทอดทิ้งผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้อาศัยอยู่กับครอบครัวได้นานที่สุดในบั้นปลายของชีวิต

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเจาะลึกในประเด็นการดำเนินงานแต่ละด้าน ทั้งการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและแผน ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติงาน และด้านสถานที่ และการจัดบริการผู้สูงอายุ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางครอบครัวและสังคม และด้านการสร้างบริการและเครือข่าย เกื้อหนุน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นและสามารถรองรับสังคมสูงอายุของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ อุตสาห์. (2547). ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร.
- คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2555). การศึกษารูปแบบการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุในสถาบัน โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด. สำนักบริการสวัสดิการสังคม. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- จิราลักษณ์ จงสถิตมัน และคณะ. (2543). การประเมินสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐ: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์ 3 แห่ง. กระทรวงสาธารณสุข.

- ฐิติโรจน์ รินรส. (2550). แนวทางการพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดตาก. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- พิมพ์พล พลเวียง. (2555). ปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมของท้องถิ่น. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- พูนสุข สีตะปะดล. (2550). บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- ภุชงค์ เสนานุช และคณะ. (2552). การติดตามการถ่ายโอนภารกิจสถานสงเคราะห์คนชราและศูนย์บริการผู้สูงอายุให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. สมุทรปราการ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2559). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- วรานิชฐ์ โชคนิธิรัตน์. (2557). การบริหารภาครัฐในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2550). ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และคณะ. (2558). การพัฒนามาตรฐานและแนวทางการให้บริการผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพาในสถานดูแลระยะยาว. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และคณะ. (2552). การศึกษาสถานดูแลผู้สูงอายุผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.